

EVA JAROŠOVÁ,

PRAHA SMRTELNÁ. FUNERÁLNÍ KULTURA RANÉHO NOVOVĚKU NA PŘÍKLADU PRAHY

Ústav českých dějin FF UK, Praha 2015, 113 stran textu + 10 stran obrazových příloh

Posudek vedoucí diplomové práce

Eva Jarošová si za téma diplomové práce zvolila problematiku raně novověké funerální kultury, kterou se rozhodla zkoumat na příkladu Prahy. Do určité míry zde navázala na svou bakalářskou práci, nazvanou *Král Mor a jeho divadlo Praha. Morové epidemie v raně novověké Praze*, v níž se zabývala atraktivním tématem tzv. černé smrti a její reflexe v české společnosti prvních století novověku. Tentokrát však svůj výzkum tematizovala obecněji, širěji vymezila i pramennou základnu, a v neposlední řadě výsledné pojednání ozvláštnila zajímavým exkursem – totiž nástinem téže problematiky pro oblast finského vévodství, oblasti na první pohled ve všech myslitelných směrech velmi vzdálené střední Evropě, avšak v některých ohledech vykazující pozoruhodné shody. Výsledkem je podle mého názoru zdařilá kvalifikační práce, z níž více než zřetelně vysvítá autorčino hluboké zaujetí tématem, které se v současnosti opět stává předmětem zájmu humanitních a společenských věd, jakkoli v rámci zdejšího převládajícího celospolečenského diskursu zůstává stále spíše na okraji. Vytěšňováním všeho, co souvisí s „posledními věcmi člověka“ je ovšem současná česká společnost přinejmenším v evropském rámci zcela unikátní; nesporně i proto přitáhl v posledních letech výzkum těchto fenoménů pozornost řady badatelů z různých oborů.

Právě schopnost vnímat a interpretovat zkoumané téma v širokém kontextu nejen raně novověkého vývoje, ale i dalších vývojových trendů zasahujících až do současnosti představuje velkou přednost předložené práce. Autorka si uvědomuje fatální rozdíly mezi přístupem ke smrti, umírání či ke komemoraci zesnulých v raném novověku a v současnosti, a především ony odlišnosti ji v jejím výzkumu velmi inspirují. Právě proto by však bylo na místě očekávat u ní dobrou orientaci v sekundární literatuře, a to nejen v oblasti historie, ale i dalších relevantních oborů, především antropologie, etnologie a sociologie. Jestliže na vcelku reprezentativní výběr tematicky souvisejících domácích i zahraničních historických studií či na klíčové antropologické práce k tématu Eva Jarošová odkazuje, pak její znalost související etnologické a zejména pak sociologické literatury je už podstatně slabší. Tento deficit naštěstí vyvažuje autorčina výrazně nadprůměrná orientace v literatuře z oblasti dějin umění. Zvláště

v posledních letech totiž mnozí kunsthistorici, jejichž práce Eva Jarošová zná a vydatně z nich čerpá, objevili potenciál funerální tematiky pro svůj obor a dokázali ho zpravidla velmi nápaditě zúročit.

Pramenná základna, z níž autorka přednostně vychází, obsahuje kromě hmotných artefaktů výběr starých tisků s funerální tematikou a některé edice pramenů – ty jsou dílem obecnějšího charakteru, dílem opět přímo souvisejí s raně novověkými funeráliemi. Vlastní struktura práce pak v zásadě chronologicky sleduje proces umírání v duchu dobových představ o „dobré smrti“ a následně jednotlivých fází posmrtné reprezentace nebožtíka – od vystavení těla přes pohřební průvod, případné castrum doloris a pohřební kázání až po náhrobník, případně epitaf. Další oddíl práce představuje onen výše zmíněný exkurs zaměřený na oblast finského vévodství, jež v té době bylo součástí luteránského Švédska. Z hlediska srovnání vnějších projevů funerální kultury nachází autorka mezi finským a českým prostředím spíše podobnosti než rozdíly, je ovšem otázka, zda by se tato představa „kulturně přesahné“ funerální kultury potvrdila i v případě systematického komparativního výzkumu, neomezeného na vybrané reálie.

Dobrá dojem z předložené diplomové práce poněkud komplikuje až přílišná závislost na některých – jakkoli důležitých – titulech věnovaných zkoumané problematice (zejména nadužívání monografie Pavla Krále *Smrt a pohřby české šlechty na počátku novověku* z roku 2004). Naproti tomu zde postrádám systematictější vytěžení studií věnovaných raně novověké Praze (ve smyslu konfesionální situace, dále přítomnosti panovnického dvora a s ním související urbanizace šlechty, vedoucí i k preferování Prahy jakožto místa posledního odpočinku, případně postavení nábožensky jasně vyprofilovaných menšin – zvláště italské minority – a dalších faktorů, které musely mít ve svých důsledcích i zřetelný dopad na úroveň funerální kultury). Jestliže byla Praha zvolena jako prostorový rámeček této práce, měla být specifická situace v hlavním městě zohledněna v mnohem výraznější míře.

Po formální stránce lze diplomové práci Evy Jarošové vytknout jen málo. Je napsána čtivým a svižným stylem, byť místy sklouzavajícím do zbytečných žurnalismů (ty samy o sobě u takto pojatého textu, který mimo jiné konfrontuje stav zkoumaného fenoménu v minulosti a dnes, na závadu nejsou; problém vidím v jejich naprosté nenápaditosti: „rakev odolávala zubu času“ – s. 88; „vlažkovou loď projektu se stala monumentální interdisciplinární výstava...“ – s. 106 atp.). Jestliže u závěrečného seznamu literatury zaráží fakt, že zde nejsou uvedené tituly důsledně řazeny abecedně, pak úroveň obrazové přílohy zařazené zčásti do vlastního textu a zčásti do samostatného bloku v závěru práce lze jedině ocenit. Je zvolena velmi vhodně a

autorka zde prokázala cit pro takový výběr vyobrazení, která nabízejí reprezentativní vzorek pramenů, s nimiž pracovala.

Navzdory všem výše uvedeným výhradám soudím, že předložené pojednání Evy Jarošové je příkladem kvalifikační práce splňující všechna požadovaná kritéria kladená na tento typ prací. Doporučuji ji proto obhajobě a navrhuji ohodnotit stupněm velmi dobře.

V Praze dne 2. září 2015

Doc. Mgr. Marie Šedivá Koldinská, Ph.D.